

אור הזקנה

רגעים של קדשה

יום ראשון (ח"ב קעט):

'אתה' - דרגה שלוחשת באוני החכמים

הפרשה שלנו, פרשת תצוה, פותחת בלשון לא שגרתית - 'ואתה תצוה את בני ישראל'. בהמשך הפרשה כתוב לשון דומה: 'ואתה הקרב אליה את אהרן אחיה'.

מה זו המלה הזו, 'ואתה'? למה לא כתוב 'הקרבתי' 'וצניתי' 'ודברתי' 'ולקחתי'?

הזוה"ק מלמד אותנו שבמלה הזו טמונים סודות עמקים. רזא עלאה איהו לאכללא שכינתא בהדיה - בכל מקום שנאמר 'ואתה' יש סוד עליון שמחבר את השכינה למשה רבנו. כי השכינה נקראת 'אתה' - והאות וא"ו הוא חבור, והקדוש ברוך הוא אמר למשה רבנו שכאשר הוא יעשה את כל הדיברים האלו, השכינה הקדושה תתחבר אליו. זה הפרוש של רבי חייא.

רבי יצחק אמר פרוש אחר. בכל מקום שכתוב 'ואתה' 'נהורא עלאה ונהורא תתאה כליל כחדא' - זה מראה על חבור האור העליון - הקב"ה, והאור התחתון - השכינה. זה גם הפרוש בפסוק 'ואתה מחיה את כלם'. ולכן בפרשת המשכן כתוב 'ואתה', מפני שבזמן הזה היה יחוד קודשא בריהו הוא ושכינתיה (שרתה השמש [-קודשא בריהו הוא] בלבנה [-שכינה]).

הזוה"ק מספר שהיו עוד ועוד תנאים קדושים שדרשו את הפסוקים של 'ואתה', ולמדו שהם מלמדים על מצב מיחד של 'יחוד קודשא בריהו הוא ושכינתיה'. ועל זה שאל רבי אלעזר את אבא שלו רבי שמעון: אם הפנינה בפסוק 'ואתה' לומר שהיה יחוד קודשא בריהו הוא ושכינתיה, אם כן איך מסבירים את ההמשך של הפסוק 'ואתה' - 'תדבר' 'תצוה'?

ענה לו רבי שמעון - ההסבר של הפסוק הוא כך: הקדוש ברוך הוא אמר למשה רבנו 'ואתה' - כלומר תקח את היחוד הזה של קוב"ה ושכינתיה הנקרא 'אתה' ותכניס את זה בתוך המשכן.

וכך גם מתפרש הפסוק 'ואתה תדבר אל כל חכמי לב' - כלומר תקח את ה'אתה', את היחוד הגדול הזה, ועמו תדבר אל כל חכמי לב. כי החכמים לא יכלו לעשות את עבודת המשכן, לפני ששרתה עליהם רוח הקדש של 'ואתה', שהגיעה ולחשה להם בחשאי - איך לעשות את עבודת המשכן. כי כדי להביא את השראת השכינה, זקוקים היו להתגלות של 'אתה'. כמה סודות יש בכל מלה ומלה שבתורה הקדושה.

יום שני (ח"ב קפא):

היהודים שמדליקים את המנורות

משה רבנו טורח בעצמו ומסייע להקים את המשכן.

לא בכדי הוא כל כך התאמץ, הזוה"ק מלמד אותנו סוד גדול - משה רבנו הוא זה שיכול היה להקים המשכן. כי משה - הוא כנגד השמש. זו מדרגה גבוהה, ולכן נאמר למשה - 'ואתה הקרב אליה', כי 'אתה' רומז ליחוד קודשא בריהו הוא ושכינתיה, ואת היחוד הזה מי שיכול היה לעורר - הוא משה רבנו.

בכל הפסוק הזה יש סודות נוראיים. כתוב 'ואתה הקרב אליה את אהרן אחיה מתוך בני ישראל לכהנו לי'. לא כתוב 'לכהנו לי' אלא 'לכהנו לי' בתוספת האות וא"ו, וכאלו נכתב 'לכהנו ו' לי'.

באות ו' הזו, יש סודות גדולים. היא רומזת על משה שכולל את כל השש ספירות הקדושות. ומשה הוא זה שיכול להביא עמו את כל הספירות הקדושות 'לי' - ליחוד אותם עם השם.

את הסודות הגדולים של הזוה"ק אנחנו לא מבינים. אבל בדיוק פאו, הזוה"ק מרמז: 'זכאון אינון ישראל' - אשרי עם ישראל 'דעאלו ונפקו וידעי ברוך דארחוי דאורייתא' - שהם נכנסים ויוצאים בלמוד סודות התורה

ויודעים ללכת בדרך הסוד מבלי לטעות.

וזה לא רק שעם ישראל יודעים להבין את הסודות. אלא שהם עצמם עושים את כל היחודים האלו.

ואת הדבר הזה לומד הזוה"ק מהמשך הפסוק 'ואתה הקרב אליה את אהרן אחיה מתוך בני ישראל' - למה צריך לומר 'מתוך בני ישראל' - וכי מאיפה אפשר להקריב אותם אם לא מתוך בני ישראל?

אלא הפנינה שכל הדרגות והיחודים, יכולים לקרות רק 'מתוך בני ישראל' - בכח העבודה של בני ישראל. שבני ישראל נמצאים כאן בעולם הזה ועושים מעשים טובים, ועל ידי זה הם גורמים לפתח את דרכי השפע ולהאיר את השבילים שבהם השפע יורד, והם גם גורמים "לאדלקא בוציניו" - להדליק את המנורות הקדושות ולעורר את כל היחודים העליונים שמייחדים את כל העולמות העליונים.

ועליהם אמר הפסוק 'ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום" - שבני ישראל במעשיהם גורמים לדבק וליחוד את כל המדרגות בה' אלקיכם. ועוד אמר רבי שמעון והסביר את לשון הפסוק 'ואתה הקרב אליה'. כי כל היחודים והתקונים נקראים בלשון 'קריבה', כי הם מקרבים את מדרגות הקדשה זה לזה. ולכן האדם שיועד לעשות יחודים, הוא מקרב את כל העולמות זה לזה. וה'קריבה' הזו נעשית גם על ידי הקרבנות. כי כאשר מקרבים את הקרבן כראוי נעשים יחודים בכל העולמות, והסבא אחרא נכנע בפני הקדשה. וכל זה נעשה גם בזמננו, כאשר האדם עובד את ה' ומקרב את נפשו - הרי שהוא מקרב ומיחד את כל העולמות.

יום שלישי (ח"ב קפב):

המכתחן - איך בוחרים חברים?

לא פעם האדם עושה מעשה שנראה בעיניו קטן בעולם הזה, אבל אין לו משג מה הוא מעורר בכל העולמות.

התנא רבי יהודה היה דורש את הפסוק בישעיה: "חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא", וכך היה אומר:

בפסוק הזה צינה הקדוש ברוך הוא את האדם, והזהיר אותו להשמר מהאנשים שפסו מדרך הטוב, והם מטמאים את נפשם - שהאדם צריך להתרחק מהם.

ומסביר הזוה"ק שכאשר ברא הקב"ה את האדם, הוא עשה אותו בצלם אלקים והוא נפח בו נשמה קדושה, שנכללת משלש מדרגות, נפש, רוח ונשמה. והמעלה של הנשמה שהיא כח עליון רוחני שמלמד את האדם לדעת ולשמר את המצוות.

האדם יכול לקדש את כל אותם חלקים, והוא יכול חלילה לטמא אותם. וכאן נשאלת שאלה גדולה: איך אפשר לדעת האם האדם שאתו אנו רוצים להתחבר, הולך בדרך הטובה או שפא הוא פגום וראוי להתרחק ממנו? "במאי אתיידע לקרבא בר נש בהדיה או לאתמונעא מגיה?"

הזוה"ק מעמיד מבחן חשוב ומבהיל: יש דבר אחד שבו אנו יכולים לדבק את האדם שעמו אנחנו רוצים להתחבר: "ברוגזיה".

בשעה שהאדם כועס, אז מתגלה האפי הרוחני שלו. אם הוא שומר את הנשמה שלו בקדשה - הוא לא יכעס ויתפרץ. כי הכועס נשמתו מסתלקת ממנו ובמקומה שורה טמאה מצד הסבא אחרא, ולכן זהו המבחן לבדק אם האדם קבוע במדרגתו בקדשה.

ואם מדבר באדם פעסון ורתחון אז "אסיר לקרבא בהדיה ולא אתחברא עמיה". ועל אדם כזה אמר הפסוק 'טרף נפשו באפו', שהוא טורף ועוקר את נשמתו - בגלל פעסו. ועליו נאמר 'חדלו לכם מן האדם - התרחקו ועזבו את האדם אשר נשמה באפו', - כלומר תתרחקו מזה שטמא את הנשמה בגלל 'אפו' וזעמו.

ומסים הזוה"ק: ואם תשאל, אם

כל כך מגנה הפעס, איך יתכן שאנחנו רואים לפעמים תלמידי חכמים שפועסים ורותחים באמצע הלמוד? מסביר הזוה"ק שזה משהו אחר. הפעס של התלמידי חכמים הוא טוב מכל הצדדים ואין בו מערכת רע. כי התורה נמשלה לאש, ואורייתא קא מרתחא ליה - התורה שהתלמידי חכמים לומדים היא מרתחה אותם, כמו שגאמר 'הלא כה דברי כאש נאם השם', הרי לנו שזה לא פעס, אלא אש התורה הבוררת.

יום רביעי (ח"ב קפב):

המדה שעשויה לסלק מהאדם את נשמתו

לפעמים רואים אנחנו תלמידי חכמים שפועסים. מי שלא בקי, עשוי לחשב שהם פעסנים. אבל הזוה"ק מלמדנו שזהו רגז קדוש. "רוגז דרבנן למיהב יקרא לאורייתא" - פעסם של התלמידי חכמים הוא פדי לעורר אנשים לחלק כבוד לתורה. ויש בזה עבודת ה'. הם דבקים במדותיו של הקב"ה שעליו נאמר "כי השם אלקיך אש אוכלת הוא קל קנא" - שקמו הקדוש ברוך הוא שפועס על עוברי רצונו, כך גם פעסם של תלמידי חכמים לכבוד הקדוש ברוך הוא ותורתו.

אבל כל זה כשהם אכן פועסים על דברים חשובים, אבל אם הם פועסים בדברים אחרים, אין זאת עבודת הבורא.

וכאן עובר הזוה"ק הקדוש להסביר מדוע מדת הפעס כל כך חמורה. בגלל שבכל שאר החטאים, האדם לא יוצר 'עבודה זרה' - אבל בפעס הוא ממש עובד 'עבודה זרה' ולכן אסור להתקרב אל האדם הפועס, פיון שדומה לעבודה זרה ולכן אפילו כשהוא כבר לא פועס אסור להתקרב אליו. משום שבשעת הפעס הוא עקר את הקדושה מנשמתו. ואז הוא השליט על עצמו את הסטרא אחרא - שהיא קל-זר.

רק כאשר יהיה האדם טהור מכל וכל, ועוקר ממנו את מדת הפעס לעולם ששוב לא יפעס, והוא ממשיר להתאמץ ולהמשיך קדושה על עצמו במצוות ומעשים טובים - רק אז אפשר להתקרב אליו. וגם אז, אומר רבי יהודה, לא בטוח שהנשמה שלו תחזר להיות קדושה.

כששמע רבי יוסי את הדברים, הוא אמר לו: זה לא נכון. כי אדם שעוקר ממנו את מדת הפעס, וימתקדש בתורה ובמצוות - הוא נהיה קדוש - והנשמה חוזרת אליו כמו בהתחלה.

אבל רבי יהודה לא הסכים. הוא טען שפעס הרבה יותר חמור מכל שאר העברות, כי האדם הפועס משרה על עצמו רוח טמאה ולכן נאמר "חילו לך מן האדם אשר נשמה באפו" כלומר תסתלקו ולא תתקרבו אל האדם הפועס.

וממשיך רבי יהודה ואומר: "תא חזי" - בוא וראה, חטא הפעס כל כך חמור "דבעי בר נש לאסתמרא מניה ולאתפרשא מעלוי" - שצריך האדם להשמר ממנו ולהתרחק ולהפריד מעליו, שלא ישרה האדם על עצמו סטרא אחרא.

ומדה טובה מרבה. יהודי שזוכה לכבש את כעסו, הוא מנצח את הסטרא אחרא ומשליט על עצמו רוח של טהרה וקדושה.

יום חמישי (ח"ב קפג-):

סוד התרופה המנצחת

שני סוגי לחמים אכלו בני ישראל במדבר.

לחם אחד - הוא הלחם עני' שהם אכלו כשיצאו ממצרים; והלחם השני - הוא המן שאכלו במדבר - לחם מן השמים. לפי תורת הסוד, הלחם עני' - מגיע ממדת המלכות, והלחם מן השמים מגיע מ'מדת התפארת'.

זו הסבה, אומר הזוה"ק שבחג השבועות עם ישראל מצוה להקריב קרבן מיוחד ונדיר - שמי הלחם. אחד נגד המן ואחד נגד המצות. 'שמי הלחם' היו הקרבן החשוב, שכל שאר הקרבנות חג השבועות היו ספלים אליו. כך גם אומר הפסוק - 'הקרבנות על הלחם שבעת כבשים' - ומכאן שכל הקרבנות היו ספלים, 'על הלחם'.

בפסוק גם נאמר 'ממושבותיכם תביאו לחם תנופה' - לחם תנופה מרמוז לכך שהמן, הוא לחם שמניף ומגביה - זהו 'נהימא דאחפימו ביה ישראל, חכמתא עלאה דאורייתא' - זהו הלחם שבו החכמו ישראל בחכמה העליונה של התורה, ובזכותו התחילו בני ישראל ללכת בדרך התורה, כי "לא נתנה תורה אלא לאוכלי המן", והמן מסגל לפתח את הלב להשיג את התורה. ולמה דוקא בחג השבועות מגיע הלחם? הענין הוא בגלל שבחג הפסח

יצאו בני ישראל מתחת יד הסטרא אחרא שנקרא לחם 'חמץ', וכדי להרחיק את שליטת הסטרא אחרא, ולרמוז שזכינו למדרגה עליונה של צד הקדושה הנקרא 'מצה', יש אסור של 'ולא יראה לך חמץ'. בגלל כבוד הלחם של 'צד הקדושה' - המצה, אסור לנו לאכל חמץ.

ואז מגיע חג השבועות, שבני ישראל זוכים לחם עליון יותר, לחם מן השמים.

אך כאן מגיעה שאלה חמורה: איך יתכן שדוקא בחג השבועות, יום שבו פסקה המתם של כלל ישראל, דוקא בו יקריבו קרבן של חמץ, של הסטרא אחרא?

כדי לתרץ את השאלה, מביא הזוה"ק משל: למלך שהיה לו בו יחיד. באחד הימים הבו נהיה חולה. ובאמצע המחלה שלו, הוא חטרף פתאם תאבון לאכל.

הרופאים שעמדו מסביב למטה, שמחו מאד לראות שהוא אוכל, ומהרו להגיש לו תרופות. הם גם הזוהירו אותו שכל עוד הוא חולה - שלא יעז לאכל מאכלים מחוץ לבית, כי הם עלולים להזיק לו.

כך נמשך הדבר תקופה קצרה. הבן אכל את התרופה והתרפא. באותו יום שבו הוא נרפא, הכריז המלך ואמר: "מכאן ולהלאה יכול הבן שלי לאכל כל מה שהוא ירצה, כי הוא כבר בריא ואי אפשר להזיק לו".

כך הוא הנמשל. כשיצאו בני ישראל ממצרים - הם היו חולים במחלה רוחנית. לא היתה להם מספיק אמונה. ולכן הקב"ה הורה להם לאכל רק לחם של רפואה, את המצה, כדי שיתרפאו. ואכן, הם אכלו מצות, ונרפאו. הם התחילו להאמין.

אבל אחרי שהם נרפאו, המלך הקב"ה הכריז: מכאן ולהלאה הם יוכלו לאכל גם חמץ. כי כבר אי אפשר להזיק להם. הם כבר יצאו מתחת ידי הסטרא אחרא.

ולכן, בחג השבועות, שבו הם קבלו את הלחם העליון - התורה, שהגיעה בזכות אכילת המן, מקריבים דוקא חמץ. כדי להראות שברוך ה' כבר נרפאנו, ואין לנו שום בעיה לאכל גם חמץ.

ויחד עם החלות מקריבים גם קרבנות בהמה ושורפים אותם. כדי לשרף את היצר הרע ולגלות שהוא לא יכול לשלט בעם ישראל ולהזיק להם, מפיון שהם כבר נרפאו בכח התורה שקבלנו בחג השבועות.

יום ששי (ח"ב פט):

ה'ענג שבת' שמתחולל בנג-עדן

כל יהודי בעולם מצוה - 'וקראת לשבת ענג', לכבד ולהתענג בשבת במאכל ובמשתה.

אבל צריך לדעת שלא רק אנחנו, בני ישראל החיים כאן בעולם, מתענגים בשבת. הזוה"ק מגלה לנו שביום השבת "כל נשמתיהון דצדיקיא מתעדוין בתפנוקין" - גם כל נשמות הצדיקים שבגנו עדן מתענגים.

אבל הענג של הצדיקים, הוא לא ענג פשוט של בשר ודגים - אלא תענוג עצום שהזוה"ק מכנה תענוג של "עתיקא קדישא" שהוא "סתמיא דכל סתימין".

ומאותו ענג גדול שיש לצדיקים, מתפשט ניצוץ בכל העולמות. וזה מגיע עד לעולם שלנו, ומביא השפעה "לכלהו בני קדישין" - השפעה זהה מגיע לכל בניו הקדושים של הקדוש ברוך הוא, לכל יהודי, ומתפשט בעקר לכל אלו ששומרים את השבת ונחים במנוחה שלמה.

ובזכות הענג של הצדיקים בשבת, גם כאן בעולם הזה נשפכים כל הכעסים והדינים, כל העצבות והקשיים שיש ליהודי בכל ימות השבוע - מסתלקים ופורחים.

ועל כך אמר ישעיהו הנביא: "ביום הניח השם לה מעצבה ומרגזו ומן העבדה הקשה".

ישעיהו הנביא אמר לבני ישראל שעוד יבוא יום שבו הם ישונו מגלות בגל - ואז יזכו למנוחה. אבל כאן, הזוה"ק דורש את הפסוק על יום השבת, שבו מניח השם לכל יהודי מפל עצב, מפל רגז ומן העבודה הקשה.

ובזכות הענג שיש לצדיקים, משפיע גם לכל יהודי כאן בעולם, אור של 'נשמה יתרה'. והאור הזה כל כך עצום, עד שאדם ששומר את השבת, הוא כמו גר שהתגזר וקבל על עצמו על תורה. כך גם היהודי ששומר את השבת, הדבר חושב כאילו הוא שומר כל התורה כלה. ואשרי כל זוכה.

לשמיעת השיעורים
מערכת מחברים:
02-803-9999

